

החלטה - 9.7.82

09/07/1982

חוק מספר מ/343/107

בבית - המשפט המחוזי בתל - אביב
המועצה לפיקוח על הגבלים עסקיים

החלטה 9.7.1982

חוק ההגבלים העסקיים חשי"ט - 1959
(להלן - "החוק") וצו ההגבלים העסקיים
(קביעת מונופולין) תשל"ח-1978

בענין :

המבקש: הממונה על הגבלים עסקיים
(להלן - "הממונה").

ובענין :

ובבעלות המונופולין :

המשיבות :

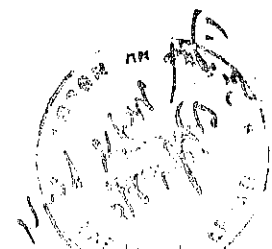
1. אלקטרה (ישראל) בע"מ, דרך פ"ח 19, תל-אביב;
 2. בחושתן העשית מעליות בע"מ, רחוב אילת 61, תל-אביב;
 3. ישראליתט העשיות (1972) בע"מ, רחוב הקישין 31, בני ברק;
 4. חרות הע"מ, דרך יפו ת"א 7, תל-אביב;
 5. אדמות מחודשים בע"מ, רחוב שרה 14, תל-אביב;
 6. מעליות ביקור בע"מ, אזור התעשיה, יהוד;
 7. מעליות טל (יבוא התקנה ושירותים בע"מ), רח' דוקח 10, תל-אביב;
 8. א. צוח בע"מ, דרך פ"ח 44, תל-אביב;
 9. מעליות אטלט, רחוב יצחק שרה 34 - 36 תל-אביב;
- (להלן - "המשיבות");

המשיבות 1-5 ו-8 על ידי ב"כ עוה"ד ד"ר אמנון רפאל, ו/או דוד
אפרתי, ו/או אלון גלילי, ו/או גיל לייזנר, ו/או יצחק ברקוביץ,
ו/או ברכה פולמקי, ו/או טיכאל גרודה, מרחוב אחד העם 9, מגדל שלום
תל - אביב.

ה ח ל ט ה

נושא דיון זה הוא בקשת המבקש (להלן - "הממונה") על פי סעיף 31 לחוק
ההגבלים העסקיים חשי"ט - 1959 (להלן - "החוק") לתת לו את אישורנו להצעתו
לשר המסחר והתעשיה לקבוע בצו הוראות בדבר אספקת חלקי חילוף למעליות.

עמ' 1

סעיף 31 לחוק מורה כדלהלן :

"ראה הממונה שקיים מונופולין לגבי הספקת מצרך פלוני או שירות פלוני, וכי אלמלא המונופולין היתה רמת המחירים של אותו מצרך או שירות נמוכה מן הקיימת או שהאיכות דרכי הייצור או השיווק של אותו מצרך או שירות היו שפירים יותר או שהכמות המסופקת של המצרך או השירות היתה גדולה יותר, רשאי הוא, באשר המועצה להציע לשר המסחר והתעשייה לקבוע, בצו, הוראות בדבר מחירים מקסימליים, איכות, דרכי ייצור או הספקה של אותו מצרך או שירות, והשר רשאי לצוות כאמור".

המשיבות הן חברות העוסקות בייצור, שיווק והתקנת מעליות, וכן בהספקת שירות החזקה ותיקונים למעליות. כל אחת מהמשיבות עוסקת בסוג אחד של מעליות שהיא מייצרת מרכיבה או מיכאית והיא היחידה בארץ המשווקת ומתקנת את המעליות שלה באחרים בעבורם רכשו הלקוחות שלה את המעליות. כאמור כל אחת מן [המשיבות מספקת גם שירות החזקה ותיקונים למעליות שהיא משווקת. המעליות אינן מצוידות בר פיקוח והמשיבות קובעות בעצמן את מחירי מכירתן וקנייתן תמורתן; כל מועמד לרכישת מעלית יכול לבחור בעצמו את המעלית שירכוש על פי הערכתו את כדאיות הרכישה והתנאים לרבות המחירים, ואין חלק זה של העסק בשום בקשה זו. אבל, כאמור, כל אחת מהמשיבות מספקת גם שירותי החזקה ותיקונים למעליות משיווקה על בסיס תקופתי או על בסיס תיקונים חד פעמיים לכל מקרה. במסגרת שירותי החזקה והתיקונים המשיבות מספקות גם חלקי חילוף הירושם למעליות.

עמ' 2

המעליות הן מצוידות בר קיימא והן משמשות את הבניינים בהם הותקנו תקופה ממושכת של שנים רבות, ואפילו עשרות שנים, גם אם יש פער גדול בין מעליות מתוצרות שונות.

נראה שמרבית המעליות מותקנות בבניינים שהוקמו על ידי קבלנים על מנת לשרת את רוכשי היחידות השונות בכל בנין.

בעלי היחידות בכל בנין בזקקים לשירותי אחזקה ותקון של המעליות על מנת להבטיחם השמוש התקין במעליות. בעלי היחידות בבנין בזקקים לשירותי החברה ממנה נקנתה המעלית לצרכי שירותי החזקה והתיקונים, לרבות הספקת חלקי חילוף, כי כל חברה מספקת שירותים אלה רק למעליות משיווקה. לצרכי ייצור זה אין כפוף מינה את השירות ניתן על ידי החברה [ששיווקה את המעליות או על ידי חברת בת שלה או חברה בשליטתה. יחד עם זאת ישנם חששות וגורמים אחרים העוסקים במתן שירותי

עמ' 3

תחזוקה ותקון של מעליות (להלן - "העוסקים החיצוניים") ולשם הספקת שירותים אלה הם נזקקים לחלקי חילוף. חלקי חילוף אלה הם חלקים יחודיים למעליות, וחלקים בלתי יחודיים, כגון כבלים, נורות וכו'.

החברות המשווקות - המשיבות - מספקות את השירותים האלה לחלק גדול מהמעליות שהן משווקות בין כ- 70 לכמעט 100 אחוז.

העוסקים החיצוניים מספקים את השירותים ליתר המעליות על מנת לאפשר להם לספק שירותים אלה, נזקקים העוסקים החיצוניים לקנות אצל החברות המשווקות לפחות את החלקים היחודיים הדרושים לתקון המעליות.

גירסת המבקש היא שלכל משיבה יש מונופולין למתן שירותי אחזקה ותקון של מעליות מהתוצרת שהיא משווקת וכי עם מכירת והתקנת המעליות בבנין היא רוכשת מעשית מונופולין זה לגבי חלקי החלוף הדרושים לתחזוקה ותקון המעליות.

לעומתו טוען ד"ר רפאל בשט המשיבות שאין למרשותיו מונופולין; כי על מנת שיווצר מונופולין צריך שיהיה בידי מי מהמשיבות שיווק והספקה של לפחות 50% מכל חלקי החלוף הדרושים לתחזוקה ותקון של כל המעליות במדינה; [שם אותה מן המשיבות אינה משווקת ומספקת 50% מכל חלקי החלוף למעליות גם אם כל אחת מהן משווקת ומספקת מעל ל-50% מחלקי החלוף של המעליות מהתוצרת שהיא מייבאת, שלה או של היצרן שהיא משווקת את תוצרתו. זו שאלה משפטית שיש לדון בה, ד"ר רפאל טען שטרם בדונה שאלה משפטית זו באופן רגום המבקש לא הביא לתשומת לבנו כל החלטה בשאלה זו במדינה. המיזבזר כאן המצוין בו-קדימה המיוצר על ידי יצרנים שונים; המעליות של כל אחד מהיצרנים מיוצרות על פי תוכנית ומדגם שלו והחלקים הרבים המרכיבים של המעליות הם בחלקם חלקים שאינם יחודיים למעליות בכלל, בחלקם חלקים שניתן להשתמש בהם במעליות מיצרנים שונים ובחלקם חלקים יחודיים למעליות של כל יצרן שלא ניתן להחליפם בחלקים של יצרן אחר.

עמ' 4

בהליך זה לא מתעוררת כלל שאלת שיווק המעליות עצמן שכל משיבה משווקת ומחזיקה בעצמה. בקשת הממונה מתייחסת לחלקי חילוף לצרכי מתן שירותי תחזוקה ותיקונים לאחר שהתקנה המעליות. חלק גדול מחלקי החלוף הדרושים לשירותי תחזוקה ותיקונים יכולים העוסקים החיצוניים לרכוש בשוק ללא קושי אבל את החלקים היחודיים למעליות הם יכולים לרכוש רק אצל המשיבות [ואת חלקי החלוף המיוחדים לכל יצרן הם יכולים לרכוש רק אצל אותו יצרן או המשווק של אותה תוצרת. המשיבות אינן מעוניינות למכור לאחרים את חלקי החלוף הדרושים לתחזוקה ולתיקונים, הן מטפחות שירותים אלה לבעלי המעליות ומעוניינות לשמור עסק זה לעצמן. המשיבות המדייקות זאת במעבה שחיבה לקיים שירות זה על

עמ' 5

ידון על מנת למנוע את הסכנת הטמנת לצידור רחב מקיום מעליות כמצב של תחזוקה ותקונים בלתי תקינים מבחינת הבטיחות. בנמוק של ובפתרון שניתן למצוא לו דיון להלן ובשלב זה נסתפק בדיון בשאלה אם קיים כאן מונופולין בהנחה ששירותי העוסקים החיצוניים הם שירותים ראויים ואמינים מבחינת הבטיחות.

החוק הגדיר מונופולין בסעיף 30 ועל פי מצוותו קיים מונופולין כאשר אספקה של מצרך או שירות במצא בידי אדם אחד בשיעור העולה על השיעור שנקבע בצו שר המסחר והתעשייה. אדם או חברה לצרכי זה לרבות חברות בת וכו' ולצרכי הדיון הנוכחי אין נפקא מינא אם השירות או שיוק חלקי החלוף נקשה על ידי המשיבה שמיצרת או משווקת את המעלית או חברת בת או חברה הקשורה אחת באופן שהיא נחשבת לגוף אחד עם יצרן או משווק המעלית, ועל פרט זה אין מחלוקת בין הצדדים. על פי צו השר משנת תשל"ח - 1978 הספקת שירות או מצרך [על ידי אדם אחד בשיעור העולה על חמישים אחוז מכלל יצוריו או הספקתו של המצרך או של כל סוג או מין שלו, הכל לפי הענין, יהווה מונופולין. כתוספת לצו פורטו המצרכים והשירותים עליהם חל הצו. פריט 121 לתוספת הראשונה מונה חלקי חילוף לצידור, מתקנים ותוצרים בגבי קדימא ששירותי תיקון ואחזקה עבורם מפורטים בסעיף 3 לתוספת השנייה. סעיף 3 לתוספת השנייה מונה "שירות תיקון ואחזקה על בסיס תקופתי או תיקון כודר של ציוד מתקנים או תוצרים בגבי קדימא למיניהם המוצגים של יצרן מסויים (כין בארץ ובין בחו"ל)... (ב) מעליות חשמליות".

עמ' 6

סעיף 30 לחוק מדבר על אספקת מצרך או שירות והשאלה היא איזה פירוש יש לתת לחיבה מוצרך או שירות; ולענייננו האם יש לראות את כל המעליות במדינת ישראל אחד בגזירת המשיבות, או האם ניתן לראות במעליות של יצרן בנפרד מצרך בנפרד החוק בגירסת המבקש.

צ"ן שר המסחר והתעשייה קבע שאספקה על ידי אדם אחד של מעל ל-50% מכל אחד מ-120 המצרכים שהוזכרו בצו יהווה מונופולין אבל לא רק זאת אלה שהצו מורה שמונופולין קיים גם בהספקת מעל ל-50 אחוז של המצרך או "של כל סוג או מין שלו". ברשימה שהיא התוספת הראשונה לצו לא מופיעות מעליות; וכאמור לעיל, הצו הכריז כמונופולין על אספקת שירות תיקון ואחזקה של מעליות חשמליות של יצרן מסויים וכן על אספקת חלקי חילוף לשירות זה. השאלה היא אם לא חרג השר בצו זה מסמכותו על פי החוק. לצורך הכרעה בהליך זה אין צורך לדון בשאלה אם צדק השר בצו זה מסמכותו על פי החוק. לצורך הכרעה בהליך זה אין צורך לדון בשאלה אם צדק השר כאשר קבע שמונופולין יחול גם לגבי כל סוג או מין של מצרך מתוך רשימת 121 המצרכים שפורטו בצו, ואיזה פירוש יש לתת לכל סוג או מין של מצרך, אם כי ייתכן שזוהי מחקת עלולה להתקבל גם כזה. הדיון כאן מוגבל לאספקת חלקי חילוף למעליות לצורך טיחן שירותי תחזוקה

עמ' 7

ותקונים, וגם נזה קבע הצו שהמונופולין חל גם כאשר אותו אחוז של מעל ל-50% מתייחס רק לחלקי חילוף מעליות של יצרן מסויים ולא לחלקי חילוף של המעליות של כלל היצרנים. ד"ר רפאל ציטט מפסיקה ישראלית וזרה אבל לא גמא באותה פסיקה דבר היכול לשמש בר. לרגלינו להכרעה בחליך זה. החוק האמריקני בענין קרטלים ומונופולין שונה מהותית וכהרבה פרטים מהחוקים באירופה ומהחוק שלנו ולא נוכל להעזר בדברים כלליים המובאים מפסיקה או מכתבי מלומדים בארצות הברית על מנת להסיק מסקנה לגבי עניין שכלל לא עמד לדיון שם. לעומת זאת יש חשיבות לענייננו להחלטה של ועדה מוסמכת של השוק המשותף שהממונה הביא אותה בתצהירו ובה חידן הפסקה הבאה.]

ועדה של מועצת השוק המשותף האירופאי הוציאה מתחת ידיה החלטה בענין הגבלים עסקיים בחליך בין חברת ליפתון הבריטית לקופות רושמות לבין חברת הוגין הגרמנית ליצור קופות רושמות וזוהי החלטה מס' (78/68/EEC) שפורסמה ב- O.J-L-22/23 (1978) מיום 27.11.1978.

עמ' 8

חברת ליפתון הייתה משווקת במשך שנים קופות רושמות מיצור חברת הוגין ומספקת ללקוחותיה שירותי תחזוקה ותקונים. חברה הוגין מנעה ממנה את האפשרות להמשיך בהספקת שירותים אלה על ידי מניעת אפשרות לרכוש חלקי חילוף לקופותיה הרושמות. אין להתעלם משוני מסויים בין הקוביות שיש בהליך בר. אכן דבנה, אבל היסוד משותף לשניהם, והוא מניעת אפשרות לספק שירותי תחזוקה ותקונים על ידי מניעת מכירת חלקי חילוף הרושמים למתן השירות, ושמכחיבה מכלליה אין אפשרות מעשית ליצרם מחוץ למסגרת חברת הוגין. חברת ליפתון תבעה את חברת הוגין ונדונה השאלה אם פעולות חברת הוגין כנגדיות הוראות מעיפים 85 ו-86 של אמנת רומא. בקצור סעיף 85 אוסר הסכמים שיש בהם כדי למנוע התחרות או לכבול אותה באצות השוק המשותף; וסעיף 86 אוסר ניצל לרעה (ABUSE) של מעמד בכורה (DOMINANT POSITION) בארצות השוק המשותף או באחת מהן בהיות ניצול כזה דבר שאינו מתישב עם מטרות השוק המשותף. הסעיפים האלה נמצאים [בחלק חידן בהגבלים עסקיים. החלטה הועדה מכילה דיון ארוך והנמקה מפורטת עובדתית ומשפטית, ונבא בקצור רק כמה מהמסקנות המשפטיות.

עמ' 9

הועדה קבעה שיצרן שכידו מונופול להספקת חלקי חילוף עבור תוצרתו ואשר מספק חלקים אלה רק לחברות בת שלו או למשווקי המורשים לשמום ולא לצרכי מכירת לאחזים מנצל לרעה את מעמד הבכורה שלו על ידי כך שהוא מגביל את התחרות על ידי סרובו הבלתי מוצדק לספק את חלקי החילוף לאחרים. בוסח הוראות האמנה שם מפורט ושובח מן הנוסח של החוק שלנו, ולא הובאה החלטה זו לשם השוואת נוסחים לשם הטקט מסקנות, כי אם לשם הדגמת ראיות פני הדברים. ההנמקה שהובלטה הייתה שעם קניית קופה רושמת של חברת הוגין רוכש הקופה השועבד למעשה לחברה זו לשם תחזוקה ותקונים של הקופה במשך כל שנות השמוש בה, והועדה מצאה פגם במניעת מתן שירות זה על ידי מניעת רשות עסק סמוך ליצור את חלקי החילוף.

סעיף 30 לחוק (וכל הפרק הדרג במונופולין) הוא קצר ונתן היה לבסחו בבירור באופן שהוראותיו יתולו על הצדך בכלל או על מצרך של יצרן מסוים, כמו שבאמר שמונופולין יחול באספקת המצרך בכל שטח המדינה. או באיזור מסוים; אבל עלינו לפרש את הסעיף כמות שהוא, ולכן חוזרת השאלה אם הפירוש המובח ביסוד צו שר המסחר והתעשיה [הוא הפירוש הנכון, או לא. יצוין גם שמצרך הוגדר בחוק ככולל כל חי, דומם או צומח, .. ולרבות כל חלק של מצרך כאמור". גם הגדרה זו אין בה כדי לעזור בפתרון הבעיה בנשא הדיון. אחד מכללי היסוד של פרשנות חוקים הוא שיש לתת לחוק את הפירוש התואם את המטרה שרצה המחוקק להשיג, כמובן כל עוד דבריו של המחוקק ניתן גם לפירוש זה, וגם אם אין זה הפירוש האפשרי הבלעדי. רשימת המצרכים בצו מכילה מצרכים רבים שהם מצרכי צריכה או חומר גלם ליצור מצרכים אחרים; בתוספת השניה מדובר על אספקת חלקי חילוף לצורך, מתקנים ומוצרים בני קיימא ומלבד מעליות חשמליות ישנם שם מספרים חשמליים, טלויזיות, מכונות כביסה ועוד שהם כלם ציוד, מתקנים ומוצרים שיש לתת שיתוש לשנים רבות ובמשך תקופה זו הם נזקקים לשירותי תחזוקה ותיקונים.

לגבי המצרכים אלה חלקם שרובם את המוצר יהיה משועבד ליצור ולמשלוק המממן לשם תחזוקת ותקובים במשך שנים רבות אם לא תהיה אפשרות תקינה לקבל שירות זה אצל מחירי שלם. יוכלו לספק שירות בכלל או שירות אמין וראוי, זה לא יוכלו להשיג את חלקי החלוף הדרושים.

בכך אמנם שקיימים חלקי חילוף לא מעטים שאינם יחודיים למעליות] עמ' 11 ושניתן להשיגם בשוק, אבל חלקי החלקים היחודיים אין אפשרות מעשית לעוסקים החיצוניים לספק שירות. התאבק שמגהלות המשיכות מצביע על העניין שיש לתן להבטחה לעצמן את מתן שירותי התחזוקה והתיקונים ולמבוע החחירות מצד אחרים, וזהו אחי הדברים שהמחוקק רצה למנוע בחוק זה. לכן אנו בדעה שהפירוש שמצדד יכול להיות גם מצרך של יצרן מסוים לצרכי החוק, גם אם ניתן לטבות פירוש זה כליברלי. אי לזאת מסקנתנו היא שהשר לא חרג מסמכותו על חי החוק וכי קיים מונופולין בענין זה.

השאלה הבאה היא אם התקיימו התנאים של סעיף 31 לחוק. על פי סעיף זה אם ראת הממונה שקיים מונופולין לגבי אספקת מצרך או שירות פלוני ואלמלא המונופולין היתה משתפרת איכות, דרכי הייצור או מחירי המצרך או השירות, ושאי בהסכמת המועצה, להציע לשר לקבוע בצו הוראות מסוימות.

X שקלבו את כל הנימוקים הרבות התובאו על ידי הצדדים והגענו למסקנה שהתקיימו במקרה זה התנאים שבדיסור סעיף 31 לחוק, ושיש יסוד לדעת הממונה שקיימים המונופולים הדרושים להפעלת סעיף זה, הן מבחינת המחירים והן מבחינת חייב השירות ללקוחות.

טענה שהדגישו המשכרות היא שמדובר במעליות וקיימת סכנה רצינית

עמ' 12

לצבור בהפעלתן במצב תחזוקה ותקון בלתי תקינים. וגם מובנת הגישה [שכנוסף לכך כל יצרן רוצה לשמור על שמו הטוב על ידי מתן שירות של תחזוקה ושירותים שובות הפעלה תקינה של המעלית ולא יצריך תיקונים דחופים והפסקות בשימוש. בשאלה זו התרשמו שהשירות המסופק על ידי העוסקים החיצוניים הינו בדרך כלל שירות סביר ואמין, אבל במצב הקיים כעת כל אדם יכול לעסוק במתן שירותים אלה ואין חוק המגביל את מתן השירותים האלה על ידי אנשים בעלי ידע ומאומנות ראויים.

X

הממונה מסכים שהצו שהוא מציע לשר יפורטס בד בבד עם פרסום צו מאת השר, על פי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים תשי"ח - 1957, אשר יגביל את מתן השירותים האלה על ידי אנשים מורשים בלבד; והצו מתנה את מתן הרשיון רק למי שיש לו ידע ומאומנות ראויים וכן יש בו הוראות המבטיחות במידה מספקת ששירותים אלה ינתנו רק על ידי אנשים אלה ועל פי תנאי הרשיון, ויש בזה כדי להבטיח, במידה סבירה שהשירותים שינתנו יהיו שירותים ראויים.

X

בתחילה ביקש הממונה ששר השר יקבע מחירים מקסימליים ואבסולוטיים לחלקי חילוף והמשכרות החכירה לזה; הממונה שינה את דעתו כי בתנאי אינפלציה וזיהום אין לטבוע מחירים [אבסולוטיים למאות ולא לפי פריטים ולי להחליטם מחדשם לבקשים, ודבר זה יסיל מעמסה בלתי סבירה על חשדו המוטענת. לכן הציע הממונה שהמחיר המקסימלי ייקבע לא בסכומים אבסולוטיים אלא במחיר העלות של החלק בתוספת ריווח סביר, וכיחך דיוק מחיר שיוק מקסימלי במחיר קבוע מחירי העלות.

עמ' 13

מחיר העלות הוא מחיר חירוש המלאי ולא המחיר ההיסטורי שעלה החלק המסוים שהיה במלאי זמן זה או אחר.

גם בענין זה מקבלים אנו את דעת הממונה שקביעת מחיר מקסימלי על פי סעיף 31 לחוק אינו בתכונה אך ורק קביעת מחיר בסכום אבסולוטי בשקלים, וכי גם קביעת מחיר מקסימלי של מחיר העלות (עלות החרוש) בתוספת אחוז קבוע הוא קביעת מחיר מקסימלי במובן סעיף 31 לחוק. לא התעלמנו מן העובדה שכחוק הפקוח על מצרכים ושירותים מורה סעיף 6 שהשר רשאי לקבוע (1) מחיר מקסימלי למצרך כר פקוח ו-(2) ריווח מקסימלי שמוחר להפיקו כאשר לא בקבע מחיר מקסימלי למצרך. מהשוואה עם סעיף 6 לחוק הפקוח הנ"ל מבקש מאחזנו ד"ר רפאל להסיק שאין חוק ההגבלים העסקיים מחיר קביעת ריווח מקסימלי, אך אין אנו מקבלים טענה זו. חוק חוק ומחיריחיו ופרושו התואם את מחיריחיו ואין להסיק מההשוואה הנ"ל שקביעת מחיר על בסיס עליות פלוס אחוז מסויים אינו קביעת מחיר מקסימלי [במובן החוק בו יתקדנו. גם בשאלת אחוז הריווח או מתח השיווק בראית לנו הצגת הממונה כהכרעה על פי הראיות המהימנות עלינו

עמ' 14

X

ודבריו ד"ר שפר. ד"ר רפאל הסתמך על פי 552/75 יעקובוביץ נגד מדינת ישראל פ"ד ל' 235(2), אבל אין בפסק דין זה כדי לשלול את מה שמציע הממונה כאן. למעשה התוספת למחיר העלות איננה כולה ריווח על למשורקים יש גם הוצאות כלליות והוצעת הממונה גם מונעת אפשרות של מקוח איזה חלק מההוצאות הכלליות של החברה יש להטיל על עסק חלקי החלוף.

טענה נוספת של ד"ר רפאל בשעבת על סעיף 32-א לחוק. על פי מצוות הסעיף בעל מובותולין לא יטריב לספק את המוצר אלא אם היה הסרוב כהתאם לנהוגי המסחר הרגילים. הממונה מבקש לחייב את המשיבות למכור את החלקים לכל דורש ולטענת ד"ר רפאל זה נוגד את הוראות סעיף 32א. לא הוכחא לפנינו ראיה מהימנה שהחובה שתוטל על המשיבות על פי צו השר יש בה דבר הנוגד את נוהגי המסחר הרגילים בנושא זה. אבל יחד עם זאת בקשת הממונה נראית לנו כמרחיקת לכת. בענין זה יש להבטיח מחד גיסא את זכויות בעלי המעליות ולקבל שירות שלא אצל היצרן או המשווק של המעליות, ומאידך גיסא לשמור על כללי הבטיחות וזכות היצרן או המשווק לשמו הטוב שעלול להפגע אם מעליות מנוצרות או חשיווקו יתוחזקו או

עמ' 15

יתוקנו באורח בלתי תקין; וכן יש לשמור על רמת [הטפול והחיקונים על ידי בעלי תפקוד על מנת שלא תפגענה דרישות הבטיחות. בבטיחות אלה סביר יהיה לקבוע שעל המשיבות לספק חלקי חילוף לכל בעלי עסק מורשה לטפל בתחזוקת מעליות ותקונן. ד"ר רפאל מוען שהמשיבות מחזיקות חלקי חילוף רק לשמורן תן ולא למכור, אבל אין בהן חובה מספקת לחובה שמוכרי מעליות חייב לצייד לקידומת של חלקי חילוף ובמידה וישנם כאלה כיצור חובה עלינו למכורם לשם תחזוקה ותקונן של המעליות שמכר. זהו כלל מקובל בעולם ונשלנו במערכות בני קידומת ובציוד כדוגמא מכונות, מקררים חשמליים, תכונות הכיחה וקוד. עוד מוען ד"ר רפאל שדורשי החלקים יכולים לדורש אותם גם לצרכי התקנת מעליות חדשות, אבל זו רק השערה והמורכב כאן במכירת חלקי חילוף לשירות תחזוקה ותקונים ולא לצרכי תרכבת המעליות חדשות, ואם תבוא בקשה מאדם שברצונו להשתמש בחלקים לצרכי תרכבת המעליות חדשות יצדקו המשיבות אם יטרכו למכור לו את החלקים, בתנאי שיהיה זה סירוב מבוסס על עובדות ולא על השערה או

עמ' 16

משאלת לב. כחחילה בקש הממונה לחייב את המשיבות [לספק חלקים במשך 50 שנה ולאחר מכן חיקן את מבוקשו לחובה לספק חלקי חילוף בלי ציון תקופה; לזה מוען ד"ר רפאל שאין לחייב את המשיבות לספק חלקים לעולם ועד ומציין שתובה לספק חלקים הוא בדרך כלל כ-7 עד 10 שנים כגון מכונות כביסה ומכונות. כאשר לא נקבעת תקופה נראה לנו שמוטלת החובה לספק חלקים כל עוד יש בידי היצרן או המשווק חלקים כאלה שהוא משתמש בהם גן לשם מתן שירות על דרך. כן יש לצידן שתקופת השמוש במעלית היא ארוכה בהרבה מתקופת השמוש במכונת כביסה או במכונת ואין כל טעם להגביל את התקופה לאספקת חלקים ל-7 או 10 שנים. מאידך אם יקרה שסוג מעלית מיושנת, למשל בגו 50 שנה, אינו מיוצר יותר וגם לא מיוצרים חלקי חילוף עבורה הרינו היצרן או המשווק חלקי חילוף אלה לא

תחיה תרומה לטענתו, וגם הממונה לזו מוען הממונה.

כבר דובר לעיל על העוסקים החיצוניים המספקים שירות תחזוקה ותקונים. על פי ראיות מהימנות עלינו שירותים אלה יהיו והינם סבירים מבחינת הכסיונות. בוסף לזה הצעת הממונה היא שבמקביל למתן המלצת הועדה לבקשתו יוצא צו המחייב כל גוף שירות זה [להיות בעל ידע ולקבל רשיון לעסוק במתן שירות זה על פי צו מוצע שיצא על ידי השר; ועל פי הצו הרשוי יכונן רק למי שיש לו ידע ומאומנות לעסוק בעסק זה ונוסח הצו המוצע גראה טכיר להבטחת דרישות הבטיחות. לכן המלצתנו תהיה שצו השר על פי חוק ההגבלות העסקיים יכונן במקביל ובו זמנית עם הצו בענין הצורך ברשיון עסקי מתן שירות לתחזוקה ותיקונים של מעליות ושני הצווים יכנסו לתוקפם באותו מועד.

עוד טען ד"ר רפאל שהמשיבות דקורות לחלקי חילוף לשם מתן שירות על ידן וחלקים שכרשותן עלולים להיות דרושים להן לשם הבטחת מתן השירות ללקוחותיהן ואין הן יכולות למכור את כל המלאי.

זו טענה נטוהן המעבדות שיקשה להוכיח או להפריך, אבל יחד עם זאת במידה וישנם בדידי המשיבה החלקים המבוקשים מטנה עליה לספק אותם ואין היא יכולה להמליץ ביניהם שהיא עלולה להזקק לחלקים אלה בעתיד הקרוב לשם מתן שירות ללקוחותיה.

ד"ר רפאל הסתמך גם על חוכן המשרה שיועשה בזמנו בין הצדדים לתקופת במידה, [אבל אין אנו קשורים בהנאות שבקבעו בצו הזמני על פי הפטירה אליה הגיעו הצדדים לתקופת חוגבלט, ובעת עלינו לדון במחלוקת ולהכריע בה לגוף העניין על פי הראיות שלפנינו.

נטען גם שקיימת בתועל וחירות מאוית בין יצרני ומשווקי המעליות, טענה זו נכונה כאשר מדובר במכירת מעליות כאשר כל גוף רוצה לשווק את המוצר שלו; אבל אין זה המצב בקשר למתן שירותי תחזוקה ותיקונים ובמתן שירותים אלה לא קיימת חירות בין המשיבות. כאשר נמכרה והותקנה מעלית בבנין בעלי המעליות משועבדות למעשה ליצרן או למשווק לשם קבלת שירותים אלה על פי תנאיו של היצרן או המשווק; והובאו ראיות על יוקר השירותים האלה ומחיריהם לעיתים דמיוניים שנגבים עבור חלקי חילוף ופגמים אחרים, כגון אי מתן השירות בזמן.

מעליות הן מוצר חיובי בבניני רבי קומות והפסקת פעולות המעלית מעכר לזמן המיומלי הדרוש לשם תקון תקלה יש בה פגיעה חמורה בציבור הבזקק למעליות. כן גטען שהעוסקים החיצוניים קונים רק חלק קטן מחלקי החילוף אצל המשיבות, אך אין לזה משמעות בבטיחות המקרה וטכיר שהם יקנו את מרבית החלקים אצל המשיבות וזו יחזקו אלה במחירים סבירים אמל הם שמוכר הוצו שירותים אמת חלקים יחודיים שאין להם חחליף בשוק גם אם הם יחזקו יחזקו, אי המסקנה על ידי המשיבות יש בה כדי למנוע חסרות באספקת שירותי תחזוקה ותיקונים.

המשיבות טוענות שהצו המבוקש יצור אפליה בין המשיבות שיהיו חייבות למכור חלקי חילוף במחיר מוכתב לבין העוסקים החיצוניים שאין עליהם הגבלה ויוכלו למכורם ללקוחותיהם בכל מחיר שירצו. טענה זו מתעלמת מן היסוד השונה בפעילות כל אחד משני הגורמים. למשיבות יש מונופולין ואם אין להן חלקי המעליות ברירה לקבל את השירות הדרוש להם לרבות אספקת החלקים אצל אחרים, נחתנת האפשרות לבעל המונופולין להכתיב את המחירים עבור השירות ועבור חלקי החילוף. לא כן המצב אצל העוסקים החיצוניים כי להם אין מונופול ואם טי מהם יעלה את מחיריו מעל לסביר תישאר תמיד הברירה בידי בעל המעליות לפנות לאחר לשם קבלת השירות וחלקי החילוף. לכן אין השוואה - בין המשיבות לבין העוסקים החיצוניים ועצם מתן האפשרות לאלה לעטוף במתן השירות היא שיצרת את התחרות ואין מקום להכחיש שהעוסקים החיצוניים ינצלו את המצב לשם האמרת מחירי השירות או חלקי החילוף כאשר הצרכן יכול להחליפם בספק שירותים אחר לרבות המשיבות. לכן אין מקום לטענת ההפליה ואין צורך לקבוע את המחירים שהעוסקים החיצוניים יהיו רשאים לדרוש עבור חלקי החילוף או להגביל את גובה השיווק או הריכוז שלהם פרט למה שקיים בחוקים הקיימים.]

עמ' 20

לא מצאנו ממש גם ביוני הטענות והתביעות בטענות המשיבות בסכום בא-כוחם, וגם נראה לנו שאין יסוד לטענה שהצו המבוקש יגרום "לרעידות אדמה" בבושה המעליות ואין בו יסוד מאשר הבטחת הסדר הוגן לכל הנוגעים בדבר.

בתום הדיון הוחלט בהסכמת בא כח הצדדים שב"כ המבקש יסכם ראשון וב"כ המשיבות יסכם אחריו. הסכומים הוגשו, אך לאחר מכן הגיש כ"כ המבקש "בקשה להגשת השלמות לטיעומים בהתב". לאחר עיון בבקשה ובתוכנה נראה לנו שאין צורך לנתן צו בגידון כדי אין בתוכן הבקשה טענה או דבר חדש, כי אם בתוח חוזר ומפורט של הראיות. הרי עלינו לעיין בכל חומר הראיות שהובא לפנינו, והוא רב ומפורט ולכן אין אנו מתייחסים לבקשה זו של כ"כ המבקש ואין צורך לדון בה. בהחלטתנו אנו מתייחסים לכל חומר הראיות שבתיק ולא רק לאותם פרטים או נתונים שהובאו בסכום הטענות של באי כח הצדדים.

התעוררה שאלה למה לא למכור חלקי חילוף לוועדי בתים משותפים בהם מותקנות מעליות, [באופן שבעלי הדירות יוכלו להבטיח לעצמם שהעוסק החיצוני לא יוסיף תוספת משלו או ריווח על החלקים הדרושים לו לשם ביצוע תיקונים.

עמ' 21

הדבר ניתן לביצוע, אבל יש להבטיח שועדים אלה לא יבצעו תיקונים שלא על ידי בעל עסק מורשה לתיקון מעליות. לכן ניתן להרחיב את חובת מכירת החלקים גם לועדי בתים משותפים בהם מורכבות מעליות בתנאי שהזמנת החלקים על ידים תלויה בהזמנה או אישור של בעל העסק המורשה שהחלקים הדרושים לו לתיקון המעלית.

אי לזאת הוחלט להענות לבקשת הממונה וביתנה כזה המלצתו לבקשתו עם השינויים להלן :

(א) החיוב למכור חלקי תלוף יחול רק על מכירה לבעלי עסק מורשים לנהל עסק של תיקון ותחזוקה של מעליות ולועדי בתים משותפים בהם מותקנות מעליות בתנאי שכל בקשה ועד הבית תלויה בהזמנה או אישור של בעל עסק מורשה כנ"ל שהחלקים דרושים לו לתיקון המעלית.

(ב) הצו שיוצא על פי חוק זה על ידי השר יוצא בו זמנית עם הצו המוצע על פי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים תשי"ח - 1957 שעותק הימנו צורף לתצהיר הממונה מיום 29.7.1981 וששני הצווים יכנסו לתוקפם באותו יום.

ניתן היום 9.7.1982 בוועדת עו"ד הירושלמי בשם המבקש וד"ר רפאל בשט המשיבות.

יו"ר המועצה

(-)

חברי המועצה

(-)